

Копан Олексій Володимирович, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЗВІДУВАЛЬНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Найсерйознішими загрозами національній безпеці України нині залишаються корупція та організована злочинність, які призводять до порушень конституційних прав і свобод громадян, що загрожує політичному устрою держави, дискредитує органи влади та підриває їх авторитет.

На території нашої держави тривають негативні процеси, які є наслідком незаконних порушень інтересів України спеціальними службами іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб. Небезпеку становить їхня діяльність щодо збирання політичної, економічної, військової, науково-технічної інформації.

Проведення комплексу контррозвідувальних заходів, установлення жорсткого контррозвідувального режиму є необхідними умовами протидії активності спецслужб іноземних держав. Президент України підписав Указ № 310/2017, яким введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 вересня 2017 року «Про Концепцію забезпечення контррозвідувального режиму в Україні» [1].

Зокрема, Президент доручив Кабінету Міністрів України спільно зі Службою безпеки України, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України, Службою зовнішньої розвідки України, Управлінням державної охорони України, Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, розробити і в тримісячний термін затвердити в установленому порядку план реалізації цієї Концепції та забезпечити його виконання. Контроль за виконанням рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію цим Указом, покладено на Секретаря цієї Ради. Документ набирає чинності з дня його опублікування.

Реалізація положень, що містяться в Концепції, передбачає організаційні форми, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування механізму запобігання, своєчасного виявлення та попередження зовнішніх і внутрішніх загроз безпеці України, припинення розвідувальних, терористичних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на державну безпеку України, усунення умов, які їм сприяють, і причин їх виникнення.

Пошук джерел загроз, виявлення джерел небезпеки, стеження за джерелами загроз, оперативна перевірка джерел загроз, локалізація та нейтралізація можливих збитків безпеці, виявлення або припинення джерел можливих загроз є сутністю контррозвідувального режиму.

Контррозвідувальну діяльність здійснюють переважно за допомогою оперативно-розшукової діяльності. Водночас контррозвідувальна робота передбачає комплекс інших специфічних заходів, частина з яких спрямована на забезпечення певних адміністративно-правових режимів (наприклад, режиму захисту державної таємниці, режиму в'їзду та перебування на території держави іноземців та осіб без громадянства тощо).

Оскільки корупцію завжди використовує протиборча сторона для проникнення та впливу на процеси, які визначають успіх у досягненні їхніх таємних цілей, необхідно, щоб відповідний план містив заходи, які стосуються питань протидії корупційним злочинам в контексті посилення контррозвідувального режиму в Україні.

Крім цього, корупційні зв'язки використовує організована злочинність. Вони діють, використовуючи методи розвідки у злочинних цілях, можливості захищати діяльність організованої злочинності всередині державних структур, зв'язки із зарубіжними компаніями та посадовими особами. Також організована злочинність є сприятливим середовищем для роботи спецслужб іноземних держав.

Увагу слід акцентувати і на «групах підвищеного ризику», до яких входять робітники за контрактом (тимчасові працівники, найняті на певний термін, кількість і кваліфікація яких визначені обсягом та змістом робіт, що необхідно виконати найближчим часом); торгові й технічні представники; консультанти; журналісти та репортери.

Зміцнення контррозвідувального режиму передбачає доцільність використання такого способу забезпечення національної безпеки, як адміністративно-поліцейський нагляд (він надає можливість поліції спостерігати за особами, підозрюваними в шпіонажі, а в разі необхідності перешкоджати діям, що сприяють розголошенню таємних відомостей, його також здійснюють за діяльністю політичних партій і громадських організацій, за масовими мітингами, ходами та демонстраціями; він передбачає заходи цензури). Зазначене потребує спеціального адміністративно-правового режиму, оскільки посилений контррозвідувальний режим пов'язаний з обмеженням прав і свобод громадян. Формувати відповідний режим мають як акти Президента

України¹[2], органів виконавчої влади, так і закони. Крім нормативно-правової бази спеціального адміністративно-правового режиму, посилений контррозвідувальний режим необхідно забезпечувати організаційно та матеріально-технічно. Таким чином, потребує регламентування питання бюджетного регулювання цієї сфери.

Спеціальний адміністративно-правовий режим за умови дотримання законності та правопорядку є ефективним способом регулювання суспільних відносин, на які нині впливає низка негативних факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 вересня 2017 року «Про Концепцію забезпечення контррозвідувального режиму в Україні» [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 6 жовт. 2017 р. № 310/2017. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/3102017-22774>. – Назва з екрана.

2. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]: Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>. – Назва з екрана.

¹ Відповідно до ст. 2 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV, розробляються і затверджуються Президентом України Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України, доктрини, концепції, стратегії і програми, якими визначено цільові настанови та керівні принципи воєнного будівництва, а також напрями діяльності органів державної влади в конкретній обстановці з метою своєчасного виявлення, відвернення й нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України. Стратегія національної безпеки України і Воєнна доктрина України є документами, обов'язковими для виконання, і підґрунтям для розроблення конкретних програм за складовими державної політики національної безпеки.